

fordítja, akár Zrínyit vagy Csokonait, Arany Jánost vagy Petőfi Sándort, Ady Endrét vagy Illyés Gyulát, mindig úgy fordít, hogy elsősorban az eredeti szerzőhöz marad hű és nem igyekszik önmagát, a saját egyéniségét előtérbe tolni, amint ez az újabb műfordítók részének sajátossága. Tehát nem az *olcsó sikert* keresi, hanem megbirkózik, „megharcol a lehetetlennel”. Nem mindig a legnagyobb sikert elért költők műveit keresi ki, hanem azoknak a költőknek verseit is lefordítja, akik az irodalomtörténészek szerint ma másodrangú vagy harmadrangú poéták, de akiknek verseit egy olyan hatalmas gyűjteményből, mint amit Lukács átfog, nem lehet büntetlenül elhagyni. Ha a századokban kutatunk, korok és költészeti felfogások éppúgy változnak, mint ahogy az irodalomtörténeti ítések felfogása is korok szerint változhat. És épp ez teszi ezt a gyűjtést értékesé és időállóvá. Hiszen a maga korában még Ady vagy József Attila versei sem úgy visszhangoztak, mint ahogyan ma.

Emil Boleslav a műfordító teljességére törekedett és ezért sikerült neki olyan tükörképet adni, amelyben a legnagyobb sikert elért költők együtt szerepelnek azokkal, akiknek korabeli költészetük mai visszacsengése másként hangzik, mint akkor, amikor verseik megszülettek. Ezért van az, hogy Szaltnai Rezsővel együtt szerkesztette 1941-ben már első magyar költői antológiáját. (*Na brehu ciernich vód — Sötét vizek partján*). Már maga az antológia címe is változás: *Sötét vizek partján*. S ha első verseskötetének címe is *Spoved' — Vallomás* — volt, mostani címe már Ady egész kort jelentő versének címe lehetett. *A Duna vallomása*. Tehát közös vallomás. Nehéz időkben élt, súlyos változások közepe, amikor Lukácsnak sokszor kellett a kemény ítélettel megküzdenie, de mindig a tökéleteset kereste, ha néha ellentmondásosan is, a reá jellemző pesszimizmussal, amely saját műveit mindig jellemezte. Végül is ebben a teljes magyar költészeti antológiában, megjelentetésében ő győzött. S becsülettel.

CSUKA ZOLTÁN

TISZTELGÉS A GÉNIUSZ EMLÉKE ELŐTT

PÉTER LASZLÓ: *Ady nálunk*.

A Somogyi-könyvtár Kiadványai 21., Szeged, 1977.

Az Üzenet olvasói előtt nem ismeretlen Péter Lászlónak, a kiváló szegedi irodalom- és művelődéstörténésznek a neve, hiszen számos hazai kiadványunk között már töle írásokat: tanulmányokat, cikkeket, kritikákat, és könyvei is jelen vannak könyvespolcainkon. A közvélemény első számú Szeged-kutatóként tartja nyilván, aki kutatásaival Szeged város és környéke irodalmi és művelődéstörténeti emlékeit, ugyanakkor azonban nyelvjárását és folklórhagyományait is igyekszik feltárni és megőrizni. Munkásságának kétségkívül legjelentősebb területe Juhász Gyula életművének kutatása, feltárása, de számos jelentős

írásban számolt már be József Attila-kutatásainak az eredményeiről is.

Legújabb kötetében az Ady-centenárium kapcsán a Csongrád megyéhez, pontosabban: Szegedhez, Vásárhelyhez és Makóhoz fűződő Ady-émlékeket mutatja be.

Csongrád megye gazdag irodalmi hagyományainak egy töredékét tárja az olvasó elé. Igaz ugyan, hogy Tömörkény István, Móra Ferenc és Juhász Gyula életműve táplálkozik elsősorban Szeged társadalmi talajából, de József Attila is Makórról, illetve Szegedről indult költői pályájára, és lám az antológia arra is fényt derít, hogy Ady is

— szülőföldje, Debrecen és Nagyvárad után — a magyar vidéki városok közül legtöbb szállal éppen Csongrád megye említett három városához kötődött, amint ezt a szerző mintegy összegezőként könyve utószavában meg is jegyzi.

Sajátos helyet foglal el ez a munka a centenáriumi jegyében megjelent kötetek között, éppen különleges, egy vidékhez fűződő tartalma miatt. De nemcsak kiegészítő jellegét hangsúlyozhatnánk, hiszen az említett városok és környékük számára — pont a közvetlen és gyakran nem eléggé ismert kapcsolatok feltárása miatt — különleges jelentősége is van.

A számtalan forrásból gyűjtött anyag már első tekintetre is igen imponáns. Meggyőzően bizonyítja a szerző tételét, miszerint: "...Ady-nak politikai harcaiban, irodalmi forradalmában vidéken is méltó harcostársai támadtak; hogy Ady-riák tábora volt; hogy Ady nem volt elszigetelt jelensége a magyar életnek, hanem ezer szállal fonódott a magyar valósághoz, és a magyarságnak kora társadalmából, viszonyaiból szervesen kinőtt géniusza volt..." (Utószó)

Csak kitartó, szorgos gyűjtőmunka vezethetett eredményhez. Péter Lászlót már az ötvenes évek elején foglalkoztatja a téma: 1953-ban cikksorozatotban, 1954-ben pedig sokszorosított füzetben (*Ady Endre kapcsolatai megyénk városaival*) adja közre addigi gyűjtéseinek eredményeit, míg a jelen kötetben az azóta feltárt anyag is helyet kapott.

A kötet három fejezetén belül (*Ady és Szeged; Ady és Vásárhely; Ady és Makó*) általában időrendi sorrendben követik egymást az újsághírek, cikkek, versek, képek, valamint a költő és a városok kapcsolatainak egyéb dokumentumai. Mindezeket nagyszerűen kapcsolja össze a grafikailag elütő összekötő, magyarázó, az ismeretlen vonatkozásokat feloldó szöveg, illetve a tárgyra visszatérő, később íródott visszaemlékezések.

Nagyra kell értékelnünk a szerző teljességre való törekvését, vala-

mint szakszerű szöveg- és adatközlését is. Az utószó, valamint a szómagyarázatok, a képek jegyzéke és a névmutató nagyszerűen egészítik ki a könyvet és teszik maradéktalanul funkcionálissá.

A Szegedi Napló 1899. május 6-i számában megjelent *Egy hírlapíró párbaja* című cikk indítja be a kötetet. Ady — akkor még debreceni újságíró — ezzel a párbajozásáról szóló közleménnyel lesz jelen először a szegedi sajtóban, ez lesz első — eddig ismert — kapcsolata Szegeddel.

Nem sokkal később jelent meg az ada—moholi újságban Ady *Versei* című kötetének kritikája, amelyre a nagyváradi Szabadság című lapban 1900. január 13-án megjelent *Az én könyvpiacomban* című cikkében — nem minden ironia nélkül — a következőképpen reagál: „Az ada—mohali sajtó tehetséges, ifjú lírikust fedezett fel bennem. Az ada—mohali sajtó figyelme meghatolt. A sajtó Ada—Mohalon is hatalmasan s elég szép dolog Ada—Mohalon is tehetséges, ifjú lírikusnak lenni.” Ez csupán egyetlen, véletlenül kiragadott mozzanat *Ady és a mi vidékiünk* kapcsolatáról. Gazdagon mutatták be ezt a kapcsolatot azok a kiállítások, amelyeket az évforduló kapcsán Vajdaszerte rendeztek meg. Remek, igen tanulságos — többnyelvű! — könyv kerekedhetett volna ebből az anyagból is, még ha nem is jellemezhetette ezeket a kiállításokat a teljességre való törekvés (tér-, idő- és káderhiány).

A kiállítások anyaga visszakerült a polcokra, a gyűjteményekbe, ahonnan a kiállítás idejére a szervezők kölcsönözték. Bibliográfia egyikről sem készült, katalógus is csupán a Szabadkai Városi Könyvtár kiállításáról.

Ez is figyelmeztető, intő példa a közös kincseink, népeink, nemzetiségeink kapcsolatait, közös törekvéseit tükröző dokumentumok nagyobb, fokozottabb megbecsülésére, számbavételére.

PATÓ IMRE